JONIŠKIS

Bronius Dakanis

Upytės, Bažnyčios ir Parko gatvės

Pagal Joniškio šilumos tinklų renovavimo projektą IĮ „Senų senovė“ atliko žvalgomuosius archeologinius tyrimus suprojektuotos naujos trasos vietoje Upytės gatvėje ir kasamos tranšėjos šių tinklų pravedimui žvalgymą.

Archeologiniai tyrimai vykdyti apie 30 m ilgio (iš jų apie 12 m po Upytės gatve) šilumos tinklų trasos vietoje penkiose vietose: 1) į ŠV nuo Draugystės g. 1 namo V kampo ir gatvės (šurfas 1); 2) į Š nuo Upytės ir Draugystės gatvių sankryžos (šurfas 2); 3) į ŠR nuo Upytės gatvės, vejoje ties Upytės g. 15 namo P kampu (šurfas 3); 4) taip pat į ŠR nuo Upytės gatvės, į PR nuo Upytės g. 11 namo ir įvažiavimo į kiemą (šurfas 4) bei 5) į PV nuo Upytės gatvės, į ŠR nuo Upytės g. 6 namo R kampo (šurfas 5).

Tirta 3 m^2 dydžio šurfais (kiti 1,5x1,5 m dydžio), kasti iki 1,7 m (šurfai 1 ir 3) – 1,35 m (šurfas 2) – 1,1 m (šurfas 5) –75 cm (šurfas 4) gylio, įžemio – molio ar šlyno. Iš viso ištirtas 15 m^2 bendras plotas. Šurfuose aptiktas vėlyvų (XX a.) statybų metu labai suardytas kultūrinis sluoksnis (mažiau suardytas šurfe 4) su įvairiais radiniais, datuojamais nuo XVII–XVIII a. iki XX a. Tai kalvio darbo vinys ir kitoks statybinis inventorius, žiestų neglazūruotų bei degtų oksidaciniu ar redukciniu būdu ir dengtų įvairiaspalve glazūra puodų šukės, puodyninių ir plokštinių koklių, čerpių, plytų, įvairia spalva dažyto tinko fragmentai ir kt. Šurfuose 1 ir 4 aptikti akmeniniai statinių pamatai, o šurfe 2 – lauko akmenų grindinys. Žvalgant tranšėją šilumos tinklų paklojimui (ji kasta 70 cm gylio ir apie 1,5 m pločio), rasta panašių dirbinių ar jų fragmentų bei varinė moneta.

Tyrimai parodė, jog būtina padidinti archeologinės vietos – Joniškio senamiesčio teritoriją – PR kryptimi. Į ją įjungti Upytės gatvę iki buvusio Purvės upelio.

Tyrimų metu suprojektuotos ir tyrinėtos trasos Upytės gatvės tąsoje V kryptimi, Joniškio sinagogų komplekso kieme (Miesto aikštė), renovuojamų šilumos tinklų vietoje ištirtas 1,5 m^2 dydžio ir iki 1,25 m gylio šurfas. Aptiktas kultūrinis sluoksnis su archeologiniais radiniais: kalvio darbo vinimis, puodyninių ir plokštinių koklių fragmentais, žiestų bei dengtų įvairiaspalve glazūra puodų šukių, įvairių stiklo, fajanso ir porceliano indų duženų, datuojamais XVII–XIX a.

Bažnyčios gatvėje, patenkančioje į Joniškio urbanistinę vietovę, ištirti 2 šurfai (7 m^2). Aptikta XIX–XX a. dirbinių ir jų fragmentų (geležinio statybinio ir buitinio inventoriaus, įvairių indų šukių). Šurfe 2, tirtame lygioje vietoje į R nuo bažnyčios kalvos, daržo žemėje rasta deformuota žalvarinė įvijinė apyrankė, datuotina I tūkst. antrąja puse – II tūkst. pradžia. Žvalgant šilumos tinklų trasų įrengimą šurfų aplinkoje, daugiau archeologinių radinių ar kapų neaptikta. Aptiktas archeologinis radinys rodo, kad Bažnyčios kalvoje gali būti kapinynas.

Joniškio urbanistinės vietovės Parko gatvėje ištirti 4 šurfai (iš viso 9 m^2). Nustatyta, kad tyrimų vietoje buvo ariamas laukas, kuriame XIX–XX a. plėtėsi Joniškio miestas. Aptiktos kelios kalvio darbo ir daug fabrikinės gamybos vinių, keletas žiestų puodų šukių, 2 pokarinės sovietinės monetos, kirvis, durų vyris ir kitas statybinis inventorius.

Upytės, Bažnyčios, and Parko streets

In 2007, 5 test pits (a total area of 15 m^2) were excavated on Upytės street in Joniškis old town and a 17th–20th-century cultural layer with sherds of ordinary and glazed thrown pottery, flat and 'pot-shaped' *(Topfkachel)* stove tiles, and roof tiles, fragments of bricks and daub, a copper coin, stone foundations, and stone paving were found. 2 test pits (a total area of 7 m^2) were excavated on Bažnyčios street and a deformed bronze coil bracelet was found that dates to the second half of the 1st millennium – early 2nd millennium and probably came from a contemporary cemetery, which was located in the immediate area. 4 test pits (a total area of 9 m^2) were excavated on Parko street and a 19th–20th-century cultural layer was discovered.

Ernestas Vasiliauskas

Tyrinėjimai Žemaičių g. 2

2007 m. ŠAM atliko įvairios apimties archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus keliose Joniškio senojo miesto (A1901) ir urbanistikos paminklo (UV-15) vietose. Jie buvo susiję su žemės kasimo darbais: šiukšlių konteinerių aikštelės įrengimu, kanalizacijos, vandentiekio trasų tiesimu. Tyrinėjimai atlikti M. Slančiausko g. 12 – Pavasario g. 10 (ištirtas bendras 4 m^2 plotas), Upytės g. 33 (ištirtas bendras 2 m^2, žvalgytas 8 m^2 plotas), Žemaičių g. 2 (ištirtas bendras 2 m^2 plotas), Laisvės g. 9, 12, 14, 15 (žvalgytas bendras 100 m^2 plotas). Iš viso 2007 m. Joniškio m. ištirtas 8 m^2 plotas, o su žvalgytu – 108 m^2 – 116 m^2. Visose urbanistikos paminklo tyrinėtose vietose archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio nerasta.

Tyrinėjimai **Žemaičių g**. 2 (šurfas 2, numeracija tęstinė nuo 2006 m.) kiek papildė negausius duomenis apie šio sklypo užstatymo raidą. Prie šio pastato 1998 m. ištirtas šurfas 12 (vadovas G. Aleliūnas, archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio nerasta), 2006 m. ištirti 2 šurfai (vadovas E. Vasiliauskas, archeologiškai vertingas XVII a. kultūrinis sluoksnis rastas tarp pastatų 2 ir 4 (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 282–283). Taigi ties šiuo pastatu ištirtas bendras 5,25 m^2, o su 2007 m. – 7,25 m^2 plotas. Prieš Žemaičių g. 2 pastatą būsimo pastato vietoje 1992 m. iškasta 10 šurfų (PRPI, vadovas G. Stankevičius). Aptikti keli XVII a. pabaigos – XVIII a. radiniai.

2007 m. tyrinėtame šurfe 2 išskirti 3 sluoksniai: iki 24 cm gylio buvo velėninis sluoksnis. 24 cm gylyje atsidengė XX a. antrosios pusės supiltinis rudos žemės sluoksnis. 60 cm gylyje buvo pilkos maišytos žemės sluoksnis. Jame rastos kelios XVIII a. (?) oksidacinės glazūruotos keramikos šukės. 61–84 cm gylyje atsidengė padrikai sudėti 26x20, 26,5x18, 24x17, 20x13, 10x13, 10x11 cm dydžio akmenys – kiemo ar gatvės grindinys (?) (1 pav.). Kadangi projektuojami laiptai buvo poliniai ir struktūroms po žeme nekenkė, akmenys palikti. 95 cm gylyje pradėjo ryškėti įžemis – rudas priesmėlis. Pasigilinus viename kampe iki 25 cm gylio, įžemis nekito.

Taigi Žemaičių g. 2 aplinkoje nuo 1992 m. vykdyti gana išsamūs archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai leidžia susidaryti aiškesnį vaizdą apie kultūrinių sluoksnių paplitimą šioje miesto dalyje. Jie neintensyvūs, daugeliu atvejų suardyti.